

Motion till riksdagen 2005/06:L24

av **Inger René m.fl. (m)**
med anledning av prop. 2005/06:99

Nya vårdnadsregler

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ytterligare resurser för att lagändringarna skall få effekt.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förstärkt medlingskompetens.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att följa upp medlingsinstitutets genomslag i praktiken.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om särskilt biträde för barn i särskilt konfliktfyllda vårdnadsfall.
5. Riksdagen beslutar att ändringen skall träda i kraft den 1 januari 2007.

Inledning

Familjen är och förblir samhällets viktigaste byggsten. Genom en trygg uppväxt läggs grunden för ett liv där personlig frihet och gemensamt ansvar kan kombineras. I ett föränderligt och internationaliserat samhälle är familjen och den lilla världen kärnan i de flesta människors trygghet.

Samtidigt slutar hälften av alla äktenskap och ännu fler samboskap och partnerskap med skilsmässa och separation. Det genomsnittliga äktenskapet varade 2004 inte längre än elva år och en majoritet barn föds inte längre av gifta mammor.

Men kärnfamiljen lever och är ett starkt ideal för många, både unga och gamla. Det måste samhället fortsätta att respektera och det bör inte ringaktas i en tid då andra och kortsiktiga relationer kanske uppmärksammas betydligt mer.

Nya familjeförhållanden är dock lika vanliga. Sambo, särbo, särkullbarn och bonusbarn är alla begrepp som markerar att vår familj inte längre är det samma som vårt dagliga hushåll.

Politiken och det offentliga bör vara respektfull inför förändrade familjemönster och nya former för samlevnad. Det är bra att människor formaliserar sin ambition att ta livslångt ansvar för varandra. Det är bra och hela samhället

Fel! Okänt namn på

har glädje av en anda där människor uttrycker att de vill ta långsiktigt ansvar för varandra. Det är synd att det inte alltid lyckas.

I dessa situationer är det viktigt med ändamålsenlig och rättssäker lagstiftning.

Stora delar av förslagen i den nu aktuella propositionen är bra och angelägna. De viktigaste förändringarna som föreslås tar sikte på att rätta till missförhållanden som orsakats av den lagstiftning regeringen drev igenom 1998. Med stöd av 1998 års regler har många familjer tvingats in i olyckliga situationer, t.ex. när det ansetts viktigare att barn har kontakt med båda föräldrarna, än att verkligen se till vad som är bäst för barnet.

Vi motsatte oss på ett tidigt stadium 1998 års reform, som även från andra håll möttes av djupt motstånd redan innan den trätt i kraft. Vi välkomnar att regeringen nu försöker åtgärda tidigare misslyckanden. Regeringens förslag i propositionen är i stora stycken bra, men vi riktar nedan kritik på fyra områden. Därutöver vill vi för övriga synpunkter på detta område hänvisa till vår motion *Föräldrar och barn*, 2005/06:L296.

Kostnader för reformens genomslag

Regeringens förslag måste tillåtas kosta pengar för att bli effektiva och fungera i praktiken. Rättsväsendet är sedan många år underfinansierat och nu aktuella reformer kommer att kräva ytterligare resurser.

Det kan konstateras att av besparingsskäl har ingen utbildning skett av domare i vårdnadsmål varken under år 2003 eller år 2004. Detta bör regeringen vara medveten om eftersom Domstolsverket sedan 2002 har haft i uppdrag att åiterrapportera sitt arbete i dessa frågor till regeringen. Det är beklagligt att den verkliga situationen inte närmare berörs i regeringens proposition.

Det måste frigöras resurser bl.a. till ut- och fortbildning av dem som har att döma och besluta i vårdnadsmål. Detta gäller i synnerhet mot bakgrund av målens "icke-juridiska" karaktär och att stora krav ställs på kunskaper om barns utveckling och barnpsykologi.

Dessutom föreslås att den som genomför en utredning om vårdnad, boende och umgänge skall lämna en rekommendation till beslut om detta inte är olämpligt. För ett lyckat genomslag av en sådan reform krävs en kompetensförstärkning hos dem som genomför dessa utredningar. Även för detta ändamål krävs alltså ytterligare resurser.

Om inte extra medel följer med förslagen kommer de att bli kraftlösa och förväntade positiva effekter uteblir. Vi vill att regeringen återkommer med nya besked om att skjuta till extra resurser för att de föreslagna reformerna skall få avsedda effekter.

Medlingskompetensen behöver förstärkas

Vi ser positivt på de ökade möjligheterna till samförståndslösningar i vårdnadsmål som föreslås. Vi vill gärna se att samförståndslösningar och medling blir verkliga alternativ till en formell prövning av allmän domstol och ett komplement till samarbetsamtal. De ramar och regler som omgärdar möjligheterna till samförståndslösningar är emellertid mycket löst utformade.

I propositionen anförs att hur medlarens arbete skall bedrivas inte är möjligt att reglera i lag utan detta bör medlaren i samråd med domstolen bedöma från fall till fall. Det är möjligt att det varken är önskvärt eller möjligt att i lag ange hur medling skall bedrivas. Risken med alltför lösliga regler är emellertid att skillnaderna över landet blir stora. Detta i kombination med att regeringens förslag inte följs av några ytterligare ekonomiska resurser medför en risk för att medlingsinstitutet inte kommer att fungera som avsetts. Faran är då att tilltron till och användningen av medlingsinstitutet som verktyg i vårdnadsprocessen avtar.

Vad som i vart fall kan slås fast är att ökad användning av medling i vårdnadstvister ställer stora och nya kunskapskrav på såväl domarna som de medlare som anlitas. Här krävs, förutom goda medlingsegenskaper, från medlaren sida t.ex. grundläggande familjerättsliga kunskaper. Ansvaret för hur medlingskompetensen skall säkras är ett område som i regeringens proposition lämnats utan åtgärd.

Vi förutsätter att domare i vårdnadsmål kommer att erhålla erforderliga kunskaper genom den ut- och fortbildning som utlovas i propositionen. För att denna utbildning skall komma till stånd begär vi att regeringen skjuter till extra resurser för ändamålet.

Vad beträffar de medlare som kommer att anlitas begär vi att regeringen snarast återkommer till riksdagen med besked beträffande hur dessa kunskapskrav kan utformas och vem som skall ansvara för detta.

Slutligen begär vi att regeringen noga följer hur medlingsinstitutet fungerar i praktiken samt tar del av den forskning och annan information som finns på området. Med ledning av detta kan regeringen sedan återkomma till riksdagen med förslag till lämpliga åtgärder.

Eget juridiskt ombud för barn

Regeringen tar i propositionen inte upp den viktiga frågan om möjlighet för domstolen att förordna om ett särskilt biträde för barnet i särskilt konfliktfyllda vårdnadsmål.

Regeringen säger sig för närvarande bereda en promemoria om detta i Regeringskansliet. Att regeringen inte förmått ta ett samlat grepp om problematiken och leverera förslag redan här är svagt och kommer ytterst att drabba barnen. Vi förutsätter att regeringen skyndsamt återkommer i frågan.

Fel! Okänt namn på

Ikraftträdandedatum

De föreslagna ändringarna är ämnade att träda i kraft den 1 juli 2006. Vi menar att de förändringar som föreslås, bl.a. den omständigheten att handläggningen av beslut om verkställighet flyttas från förvaltningsdomstolarna till de allmänna domstolarna, är av en sådan genomgripande karaktär att tidpunkten för ikraftträdande bör skjutas något på framtiden. Med hänsyn också till de utbildningsinsatser och andra förberedelser som krävs föreslår vi att ikraftträdandet skjuts fram till den 1 januari 2007.

Stockholm den 12 april 2006

Inger René (m)

Bertil Kjellberg (m)

Hillevi Engström (m)

Ewa Thalén Finné (m)

Henrik von Sydow (m)

Nils Fredrik Aurelius (m)